

Kína munkaerő-problémái

Kína világgazdasági kapcsolatkeresése a tőkés világgal szükségszerűen arra indította a vezető nyugati gazdaságpolitikai intézményeket, hogy kísérletet tegyenek a kínai gazdaság bizonyos alapvető jellegzetességeinek feltárására is. Ez a kínai adatszolgáltatás hiányosságait figyelembe véve nem könnyű feladat. Az említett törekvés egyik legfigyelemreméltóbb és legtöbb információt tartalmazó terméke az a tanulmány, amelyet a Világbank megbízásából T. G. Rawski oxfordi egyetemi tanár készített „Gazdaságnövekedés és foglalkoztatottság Kínában” címmel.

Arányeltolódás

A tanulmány mindenekelőtt a probléma nagyságrendjét vázolja fel, előrebocsátva, hogy részletes vizsgálódásait az 1957–1975 időszakra összepontosítja és ennek alapján von le következtetéseket a jelenlegi helyzet, valamint a közeljövő szempontjából. A Világbank tanulmánya — amely előszavának tanúsága szerint a kínai kormány bizonyos mértékű adatszolgáltatási segítségére is támaszkodhatott — mindenekelőtt a munkaerőprobléma mennyiségi nagyságáról ad képet. A vizsgálat első évében 620 millióra teszi a kínai lakosság teljes létszámát, az 1975-ös záróévben pedig 920 millióra. (A jelenlegi adatok szerint a lakosság 1980 végére eléri az egymilliárd főt.)

A teljes lakosság 1957-ben úgy oszlott meg, hogy a munkaerőlétszám 274 millió volt. Ennek 84,5 százaléka dolgozott a mezőgazdaságban és 15,5 százaléka végzett nem mezőgazdasági munkát. Ezeket a dolgozókat a Világbank tanulmánya a „városi munkavállalók” kategóriájába sorolja. A teljes lakosság létszámához mérten ez azt jelenti, hogy 38 százalék végzett mezőgazdasági munkát, míg az összes, nem mezőgazdasági munkát végzők létszáma a lakosság mindössze hat százalékát tette ki. Egyébként a nem mezőgazdasági munkát végzők viszonylag legnagyobb része, az összes dolgozó 6,1 százaléka az iparban és építőiparban, további 3,2 százaléka pedig a közlekedésben és szállításban dolgozott. (Nemzeti összehasonlításban: az 1957-es kínai

bank rendelkezésére bocsátott kínai adatok most egyszerűen megismétlik azokat az 1975-ös nyilatkozatokat, amelyek szerint 1975-re a nem mezőgazdasági munkanélküliek arányszámát a 18 évvel korábbi 20 százalékról 5 százalékra szorították le.

Mennyit dolgoznak a mezőgazdaságban?

A Világbank tanulmánya ezt az 1975-ös adatot nem fogadja el és utal arra, hogy 1979-es kínai nyilatkozatok szerint az időközben 89 millióról 100 millióra nőtt nem mezőgazdasági kategóriában a munkanélküliek száma elérte a 10 milliót, tehát a 10 százalékot.

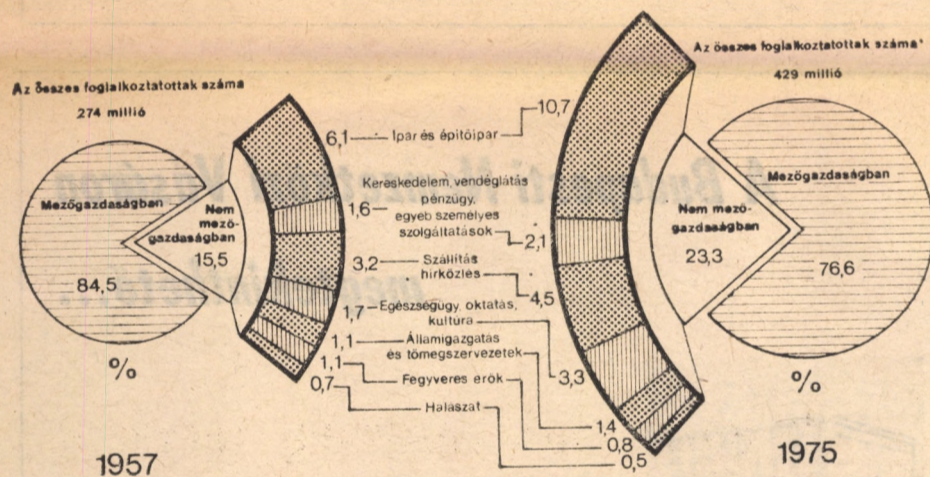
Még nehezebb természetesen reálisan felmérni a mezőgazdasági munkanélküliség helyzetét.

Az 1957-es helyzettel kapcsolatban a Világbank rendelkezésére bocsátott kínai statisztikák azt állítják, hogy 1957-ben a mezőgazdasági munkaerőigény összesen 37 milliárd munkóra volt. Ezzel szemben a teljes foglalkoztatottság normáját jelentő évi 275 munkanap bázisán a mezőgazdasági munkaerő-kínálat 63,7 milliárd munkanap. E felesleg következtében állhatott elő az a már említett helyzet, hogy a mezőgazdaságban alkalmazott egy munkás évi 160 munkanapot dolgozott.

Az 1975-ös helyzetre vonatkozóan a kínaiak már olyan adatokat terjesztettek a Világbank elé, ami gyakorlatilag lehetlenné teszi a helyzet reális felmérését. A szükséges mezőgazdasági munkanapok Peking által megadott teljes száma ugyanis két határadat (68 és 89 milliárd között ingadozik). Ugyanakkor a mezőgazdasági munkaerő-kínálatot a kínai statisztikák egyértelműen 90 milliárd munkanapban adták meg. Az időszakos mezőgazdasági munkanélküliség alakulására vonatkozóan pekingi statisztikusok természetesen a magasabb, 89 milliárd napos munkaigényadatot vették figyelembe.

Ennek alapján állapították meg, hogy a mezőgazdaságban dolgozók egy évben

A foglalkoztatás szerkezetének alakulása Kínában

munkaerőlétszám tízszerese volt az 1979-es angliai és háromszorosa az amerikai létszámnak.)

A tanulmány megállapítja, hogy 1957-ben a városokban élő 38 millió dolgozóknak nem kevesebb, mint 20 százaléka volt munka nélkül. A mezőgazdasági munkát végző hatalmas tömeg vonatkozásában a munkanélküliség aránya nem állapítható meg. A tanulmány adatai szerint azonban óriási volt a szezonális munkanélküliség. Kínában Rawski szerint a mezőgazdaságban dolgozókat elvben akkor tekintik teljesen foglalkoztatottnak, ha az évi munkanapok száma eléri a 275-öt. Ezzel szemben a tanulmány megállapítja, hogy 1957-ben a munkanapok évi átlaga a több mint 230 millió mezőgazdasági munkát végző foglalkoztatott esetében nem haladta meg a 160-at!

1957 és 1975 között a születésszabályozási intézkedések hatásának fáziseltolódása következtében évenként átlag 2,4 százalékkal nőtt a munkaképes lakosság száma. Ez magasabb növekedési ráta, mint a kínai népesség teljes növekedése esetében.

Mennyiségileg ez azt jelenti, hogy 1975-re számuk 430 millió volt. Ezen belül a 18 évvel korábbi helyzethez képest viszonylag lassú arányeltolódás következett be. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak számáránya 76 százalék körül mozgott. Ez számszerűen mintegy 340 millió embert jelentett, a lakosság 36,5 százalékát. A nem mezőgazdasági munkát végző „városi munkavállalók” kategóriájához 1975-ben a foglalkoztatottak összesen 23 százaléka tartozott. (Ipar és építőipar 40,7; közlekedés és szállítás 4,5 százalék.) Számszerűen: körülbelül 89 millió ember, az egész lakosság 9,4 százaléka. A Világ-

ledolgozott munkanapjainak száma a 18 évvel korábbi 160-ról 250-re emelkedett. Természetesen ez az egész számítás elfogadhatatlanná válik, amennyiben a kínaiak által a Világbank rendelkezésére bocsátott alsó határértéket vesszük figyelembe. E 68 milliárd munkanapnyi igény figyelembevételével ugyanis a munkaerő-kínálat továbbra is 22 milliárd munkanappal haladja meg az igényt. Ez pedig a 18 évvel korábbi 27 milliárd munkanapos többlethez képest (figyelembe véve a vizsgált időszak viszonylagos hosszúságát) nem jelent komoly csökkenést.

Csökkenő termelékenység

A rendelkezésre álló adatok ellentmondásai — különösképpen ami a sokkal kevésbé megfogható mezőgazdasági munkaerőhelyzetet illeti — igen komoly problémák elé állítják a Világbank szakértőjét.

Mindenekelőtt megállapítja: az előrejelzések szerint 1990-ig a kínai munkaerőlétszám még gyorsabban nő majd, mint az 1957–1975-ös időszakban. Az átlagos évi ráta a vizsgált időszakban mutatott 2,4 százalékról 2,7 százalékra emelkedik. Ezen belül külön probléma a mezőgazdasági munkaerőlétszám növekedése. Ez 1957 és 1975 között évi 2 százalékos átlagban növekedett. (Dél- és Délkelet-Ázsia egészében ugyanebben az időszakban a növekedés csak évi egy százalék volt.) 1990-ig a számítások szerint a kínai mezőgazdasági munkaerőlétszám növekedése évi átlagban 2,2 százalék lesz.

Ebből igen súlyos problémák adódnak még akkor is, ha elfogadjuk a legkedvezőbb változatot: az egy mezőgazdasági dolgozó által évenként ledolgozott mun-

PERISZKÓP

A vagyeni károk megelőzése a szocialista országok biztosítási gyakorlatában

A szocialista országok biztosítói tevékenységében a tüzesetek csökkentését, valamint a közúti közlekedési károk megelőzését tartják legfontosabbnak a biztosítók. Ehhez pénzeszközökkel is hozzájárulnak. Lengyelországban egyértelműen a tűzvédelem a vagyonvédelem legfontosabb ága. Különös jelentőséget ad ennek, hogy részint a mezőgazdaság kistermelő volta miatt, részint az urbanizáció viszonylag lassabb térhódítása következtében a falvakban levő korszerűtlen kis épületek a tűzveszélyek jelentős forrásai. Ezért fedezi a lengyel biztosító például a nádtetők cseréjét, elektromos vezetékek ellenőrzését, de vállalja a tűzjelző és tűzoltókészülékek beszerzését és felszerelésének a költségeit is.

Bulgáriában a vagyonvédelemnek szintén fő területe a tűzmelegítés. A biztosító intézet diszpécser központ építését finanszírozta annak érdekében, hogy a bekövetkező tüzeket mielőbb jelezhessék. Az önkéntes tűzoltóalakulatokat pedig korszerű felszerelésekkel látják el. Romániában az összes kármegelőzési költség húsz százalékát fordítják tüzesetek megelőzésére. De a különféle korszerű felszerelések mellett — valamint a kármegelőzési propaganda költségeinek részbeni átvállalásán kívül — a biztosítási feltételekbe is szankciókat építettek be. Így például önkéntes biztosításoknál felbontják a szerződést, ha a biztosított a kármegelőzés és vagyonkezelés szabályait nem tartja be.

A Szovjetunióban amellyel, hogy hozzájárulnak a tűzoltóberendezések beszerzéséhez, jutalmazták a kiváló tűzoltókat is. Csehszlovákiában a tűz elleni védekezés mellett a robbanásveszély elhárítása is jelentős szerepet tölt be a kármegelőzésben. Itt is általános, hogy a biztosító terheli a jelzőberendezések, védőeszközök költsége. Külön említést érdemel, hogy komoly energiát fordítanak a

mezőgazdasági nagyüzemek tűzkárainak megelőzésére. Jelentős a vagyonbiztonság érdekében általánossá vált, a kármegelőzést preferáló biztosítási rendszer; a díjkezdvezmény 4-től 50 százalékig terjedhet. Egyre inkább előtérbe kerül északi szomszédainknál a betöréses lopás elleni védekezés is. A Német Demokratikus Köztársaságban a vagyonvédelem sorába tartozónak tekintik a tüzesetek megelőzése mellett az állami tulajdon megővését is. Ennek érdekében a kármegelőzést szolgáló módszerek kidolgozásán és elterjesztésén fáradoznak.

Tulajdonképpen a közúti közlekedési károk megelőzése is a vagyonvédelem körébe sorolható. A lengyeleknél főként az útépitési és a modernizálási költségeket fedezik a kármegelőzési alapról. Az útviszonyok javítása mellett a gépjárművek műszaki állapotának megőrzését is segítik diagnosztikai állomások építésével. Bulgáriában a Közlekedésbiztonsági Nemzeti Bizottság fő feladata a közúti balesetelhárítás megszervezése. A biztosító nagyarányú részvételét ebben a tevékenységben jelzi, hogy a bizottság a rendelkezésre álló pénzeszközöknek csaknem kétharmadát a biztosító intézettől kapja. Széles körű az együttműködés más intézményekkel, például az Állami Autóintézettel és a Bolgár Autósok Szövetségével is. Az Állami Autóintézet a gépjárműkárak rendezésében működik hatékonyan együtt a biztosítóval.

Romániában a balesetelhárítási propaganda mellett a casco-biztosítások díjdifferentiálása ösztönöz a kármegelőzésre. Csehszlovákiában a biztosító támogatja a személyautók műszaki vizsgájához szükséges tesztelést. Az NDK-ban a közlekedésbiztonság fokozásához, a közúti baleseti károk megelőzéséhez főként az oktatási és propagandaanyagok finanszírozásával járul hozzá a biztosító intézet.

Arláh Péterné

Rotterdam rejtélyei

A tavalyi „második köölaj-árrobbanásokról” sok szó esett a nyersolaj és olajtermékek rotterdami szabadpiacáról, ahol nem hosszú lejárátú szerződések alapján kereskednek, és az árak is eltérnek a hosszú lejárátú megállapodások áraitól. Kétségtelen azonban, hogy az azonnali vásárlások és eladások piacának egyre növekvő befolyása van az olajpiac egészére. A szabadpiacon a becslések szerint mintegy 200–300 cég van jelen, de a forgalom kétharmadát mindössze két cég bonyolítja. Ezt a „spot” piacot Rotterdam nevével jelölik, ténylegesen azonban a szabadpiac földrajzi értelemben az említett városnál szélesebb. Foglalkoznak például tankhajórakományok eladásával és vételével. Így a kereskedelmi tevékenysége New Yorktól Londonig terjed.

Rotterdam hagyományos központja a kontinens belsejébe irányuló olajtermék-tranzitnak. A szabadpiaci funkciók ellátását elősegítette, hogy az olaj monopóliumok Rotterdamban jelentős finomítókapaacitást építettek ki, míg egyes holland cégek uszálybérletre, illetve tárolók üzemeltetésére szakosodtak. A hosszú lejárátú szerződéses kapcsolatokon kívül eső kereskedelmi tevékenységet — mely a világgazdaságnak mindig is csak egy töredékét tette ki — a finomítói kapacitások problémája tette szükségessé. Rotterdam alapvető funkciója így kiegyensúlyozó jellegű. A gyakorlatban ugyanis elképzelhetetlen, hogy egy adott finomító teljes kibocsátására legyen fizetőképesség, egyes termékekből az adott pillanatban sok, másokból kevés van. Az egyensúlyi megteremtését egy olajmonopólium jórészt saját integrált rendszerében elvégzi, de a kereskedőházaknak is marad üzleti lehetőség. Ezeknek a feladata ugyanis a nagy olajmonopóliumokon kívül eső kínálat mozgósítása, a monopóliumok érdekkörébe nem tartozó fogyasztók ellátása, illetve a „nagyok” időszakos többletermelésének elhelyezése.

A fentiekben kívül Rotterdamnak ellátási funkciói is vannak. Hollandia, Belgium, NSZK, Svájc, Dánia, Svédország olajszükségletének jelentős részét a rotterdami piacról szerzi be, és ezen országokban az olajtermékek termelői árai és a rotterdami árak között szoros korreláció van.

A piacra az áru három főbb forrásból érkezik. Jelentős szállítók a mediterrán — főként olasz — finomítók, bár kisebb mértékben a karib-tengeriek is aktívak. Folyamatos kínálatot biztosítanak az olajmonopóliumoknak a térségben létesített finomítói, és megjelentek a piacon szovjet és román cégek is. Maguk a kereskedők is rendelkeznek saját árualappal, általában nyersolaj bérfeldolgozása révén, és eladóként jelentkezték újabban török, spanyol, egyiptomi olajfinomítók is.

A rotterdami árakról a legismertebb forrás az úgynevezett Platt's Oilgram Price Service, amely naponta ad a kőtésekről információt. Az újság azonban saját maga sem tartja árait a tőzsdéi jegyzésárakkal egyenértékűnek és csupán mint „becsléseket” publikálja őket. Ennek oka, hogy a kőtésekről statisztikai feldolgozás és értékelés széles körben nem készül.

G. Gy. — Sz. P.

kanapok emelkedését 160-ról 250-re. (Ez utóbbi változat is azt jelenti, hogy a mezőgazdasági dolgozók az év 30 százalékában szezonálisan munkanélküliek.)

A problémát Rawski professzor a következőkben vázolja. Amennyiben elfogadjuk az említett emelkedést, ez azt jelenti, hogy a mezőgazdasági munka termelékenysége csökkent. Mégpedig a Világbank számításai szerint az egy munkásra eső napi termelés értékében számolva 1,46 januárról 1,24-re.

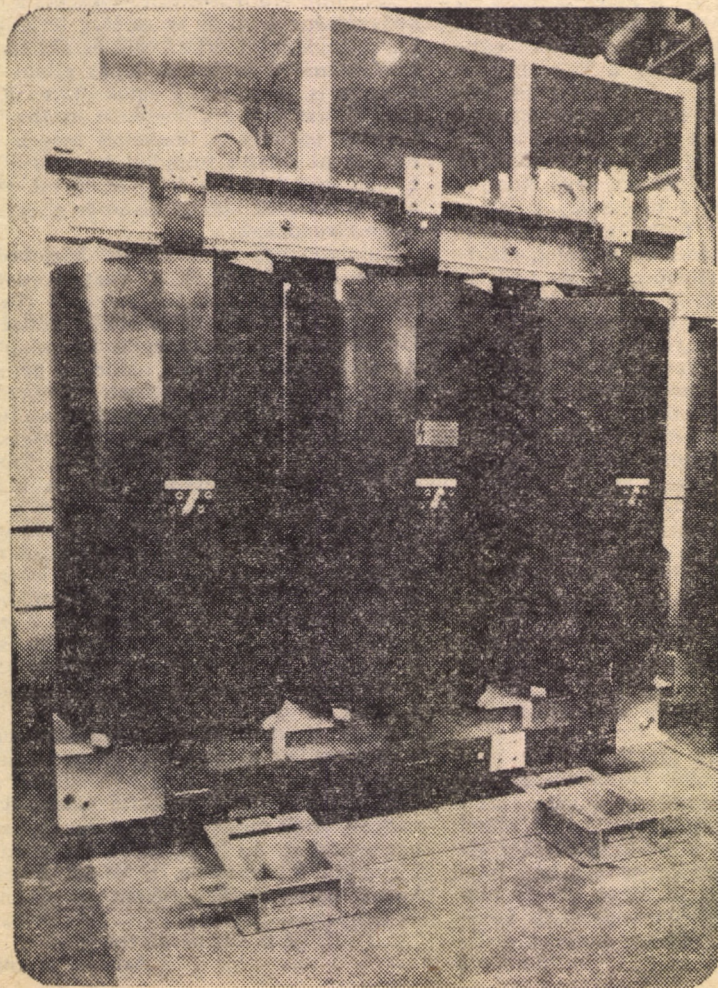
Ez azt jelenti, hogy amennyiben a mezőgazdasági munkaerő létszáma a várható ütemben nő, akkor a jelenlegi, évi átlagban 2,5 százalékos mezőgazdasági termelésnövekedés mellett vagy a termelékenység fog csökkenni az eddiginél is sokkal gyorsabban — vagy pedig óriási,

a jelenlegi legkedvezőbb változat szerinti 30 százalékosnál jóval magasabb szezonális mezőgazdasági munkanélküliség keletkezik. A jelenlegi helyzet tartásához a Világbank tanulmánya szerint 1990-ig átlagban évi 4–5 százalékkal kellene növelni a mezőgazdasági termelés szintjét ahhoz, hogy a jelenlegi termelékenységi és szezonális munkanélküliségi szint legkedvezőbb (és egyáltalán nem igazolt) változatát tartani tudják. A Világbank tanulmánya a mezőgazdasági termelésnövekedés átlagának ilyen méretű tartós növelését nem tartja lehetségesnek. Ezért végkövetkeztetése az, hogy Kína valamilyen formában rákényszerül a nem mezőgazdasági természetű munkaalkalmak erőltetett növelésére.

G. E.

BERUHÁZÁSI ÉS ÜZEMELTETÉSI KÖLTSÉG TAKARÍTHATÓ MEG
A CSEPEL MŰVEK TRANSZFORMÁTORGYÁRÁNAK

műgyanta szigetelésű száraztranszformátorával

A nyugatnémet Transformatoren Union licence alapján készült száraztranszformátor:

**helytakarékos
nem tűzveszélyes
a terhelés
súlypontjában
helyezhető el
alacsony
a zajszintje
karbantartást
felügyeletet
nem igényel**

**kis veszteségek
jellemzik**

**hővédelemmel
van ellátva**

**megfelel
a nemzetközi
előírásokban**

**foglalt
feltételeknek.**

Előnyösen alkalmazható:
ipari üzemekben, olajfino-
mitókban, szivattyúállomá-
sokon, a metrónál, bányák-
ban, erőművekben, tengeri

hajókban, magas házak-
ban, kórházakban, áruhá-
zakban, mozikban és álta-
lában épületeken belül,
bármelyik emelet szintjén.

5 év garancia

A normál kivitelű, műgyan-
ta szigetelésű száraztransz-
formátor

teljesítménye: 100–1600
kVA

nagy-
feszültsége: 10,5 vagy
20 kV

szabályozása: ± 5 vagy
 $\pm 2,5\%$

kisfeszültsége: 400/231 V

Különleges közepfeszült-
ségű transzformátorok ter-
vezését és gyártását is vál-
laljuk.

CSM TRANSZFORMÁTORGYÁRA

Értékesítési osztály

Budapest, Csepel, 1. Pf.: 72. 1751 Tel.: 479–606.

A VÁSÁR ELŐTT... A VÁSÁR UTÁN...

... tekintse meg
a magyar
porcelángyárak
legszebb
termékeit

a VASEDÉNY

porcelánszaküzleteiben!

PÉCSI PORCELÁN:
VII., Lenin krt. 56.

ALFÖLDI PORCELÁN ÉS
HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI
MAJOLIKA:
VII., Rákóczi út 30.

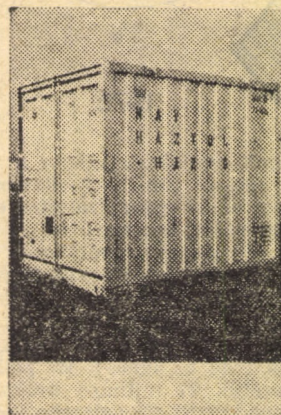
GRÁNIT KÖEDÉNY:
VIII., József krt. 59–61.

GRÁNIT ÉS VÁROSLÓDI
MAJOLIKA:
IX., Tolbuhin krt. 5.

HOLLÓHÁZI PORCELÁN:
II., Mártírok útja 24.

A Budapesti Nemzetközi Vásáron megtekinthető...

váci gyáregységünk
keresett, 5 tonna bruttó súlyú
alumínium konténerre,
amely autódaruval
vagy 5 tonnás
villástargoncával emelhető,
mozgatható...

... a szintén alumíniumból készült, 573 típusú, 6 méteres,
8 személyes, farmotoros

folyami ladik és a H 4101-es típusú,
3–4 személyes alumínium népcsónak.

A kiállítás helye: BNV járműipari szabad területe
(az „A” pavilon mögött).

GANZ
MAGYAR HAJÓ- ÉS DARUGYÁR
Budapest XIII., Váci út 202. 1904
Tel.: 496–370.
Telex: 22–5047.

Importhelyettesítő a versenyképes export...

ENSZ-közgyűlés ülészaka a fejlődő országok egyik nemzetközi tekintélyű szakértőjével, a bunyos ülészakon részt vevő Balassa Bélával, a kins Egyetem professzorával, a Világbank tagja György, a Figyelő főszerkesztő-helyettese.

megmaradnak és nincs ösztönzés a műszaki fejlesztésre. Például az Egyesült Államokban az acélipart hosszú éveken át protekcionálták és a következmény: végül a japán és az olasz acélipar az amerikai piac jelentős részét meghódította.

A protekcionizmus a foglalkoztatási struktúrát is konzerválja, mert tompítja azoknak a közgazdasági tényezőknek a hatását, melyek a munkanélküliséget magasabb hozzáadott értéket teremtő iparágakba való áramlását ösztönzik és kikényszerítik. Nem hiszem, hogy az Egyesült Államokban például sok értelme lenne a nagy, de egyébként kis hozzáadott értéket teremtő cipőipar fenntartásához. Kiváltképpen fontos, hogy az újonnan munkába lépők elsősorban a nagy hozzáadott értéket előállító iparágakban helyezkedhessenek el.

Ez valóban ésszerű érvelés, de vajon megvalósítható-e ez a gazdasági növekedés olyan lassú ütem mellett, mint aminek évek óta tanúi lehetünk? Számos országban a szakszervezetek is követelik a hazai ipart védő intézkedéseket, illetve ebben a kérdésben támogatják a kormányt.

Ez igaz. Belátom, hogy a strukturális átalakítás időt vesz igénybe, nem valószínű, hogy egyik napról a másikra. De az átalakítást elő kell készíteni: öt-tíz évre előre kellene gondolkodni, s ezen időszakban a protekcionizmust is le kellene építeni. Készítettem egy 1990-ig szóló előrejelzést. E szerint a fejlődő országok ipari exportja előreláthatóan évi átlagban, volumenben 12,5 százalékkal növekszik. Ezzel összefüggésben arra is készítettem számításokat, hogy a gazdaságilag fejlett ipari országokban hogyan alakulna a „fejlődők” piaci részesedése. A számításokat 10 iparágára vonatkozóan végeztem. A legérdekesebb a textil és a ruházati ipar, mert e területeken a legerősebb a protekcionizmus. Az eredmény az, hogy a jövedelmek és a vásárlóerő növekedési üteme olyan lesz a fejlett országokban, hogy a hazai textil és ruházati termelés évente átlagosan 2 százalékkal nőhet.

És e növekedésnek be is kell követeznie?

Véleményem szerint nem. Az lenne az ésszerű, ha a gazdaságilag fejlett országokban a textil- és a ruházati ipar termelése csökkenne és a termelés helyezdőn át a fejlődő országokra. A fokozatos leépítést — tehát nem a drámai hanyatlást — a fejlődők exportjának évi 12 százalékos növekedése lehetővé teszi.

Gondolom, Ön nem értelemezi ezt úgy, hogy egy-egy iparág teljesen elhaljon. Az átlagosan alacsony hozzáadott érték tartalmú tevékenységeken belül is található nagy hozzáadott érték tartalmú szegmensek, amelyeket célszerű fejleszteni, s ezt a műszaki haladás eredményeinek — például a mikroprocesszorok — alkalmazása csak erősítheti. Ugyanakkor az új technika ma is alapvetően munkaerőt szabadít fel és bizony a gazdasági növekedés alacsony üteme mellett — végül ez is a protekcionizmust erősíti.

Megvizsgáltam, hogy a fejlődők kivitele milyen hatással van a gazdaságilag fejlett országok munkahelyeire. Számításaim szerint a „fejlettek”-nek a „fejlődők”-be irányuló exportja több munkahelyet teremtett a fejlett országokban, mint amennyi ott megszűnt a „fejlődők” exportja következtében. Ugyancsak számítását végeztem az elkövetkező tíz évre vonatkozóan és azt találtam, hogy a „fejlettek” kivitele ugyanannyi munkahelyet teremt majd, mint amennyi munkahely a „fejlődőknek” a „fejlettekbe” irányuló kivitele következtében megszűnik. Hibás elképzelés, téveszmé tehát azt feltételezni, hogy a fejlődő országok exportja nemzetgazdasági méretekben veszélyezteti a fejlett országokban a munkalehetőségeket. Megemlítem még, hogy a kritikus 1974–75. években a „fejlettek” nyertek azon, hogy nagymértékben növelhették a fejlődőkbe irányuló exportjukat.

Nem feledekhezünk meg azonban arról, hogy az új munkahelyek teremtése nem azokban az iparágakban van lehetővé, melyekben a foglalkoztatottságot le kell építeni. Vagyis egyes iparágakat valóságos megrázkódtatás érhet...

Ez igaz, ezért van szükség az időben meghozandó kiigazító, az alkalmazkodást elősegítő intézkedésekre. Persze, a változásnak és a fejlődésnek áldozatai is vannak és ezzel számolni kell.

Milyen eredmények születtek a két- és többoldalú nemzetközi áru-egyezmények megkötésében?

Ebben történt a legkevesebb előrelépés. Ennek az a magyarázata, hogy ilyen egyezmények megkötéséhez a termelő és a fogyasztó országok megegyezése és részvételére van szükség. Az egyezmények megkötéséhez elegendő, ha a szóbanforgó termék egy-két szállítója távol tartja magát a megállapodástól. A gazdaságilag fejlett országok attól tartottak, hogy az ilyen egyezményeket a termelő fejlődő országok áremelésre fogják felhasználni. Ezért tanúsítottak tartózkodó magatartást.

Eddig a gazdaságilag fejlett tőkés országok oldaláról vizsgáltuk a világ-gazdaság néhány újszerű jelenségére adott választ. Vajon hogyan reagál a fejlődő világ: milyen alternatív stratégiákat, gazdaságpolitikai koncepciókat dolgoztak ki a „fejlődők”?

Ezt a kérdést három ország — Brazília, Mexikó és Uruguay — vonatkozásában tanulmányoztam. Először is kiszámítottam, hogy az olajáremelés és a recesszió hogyan hatott ezen országok fizetési mérlegeire. Majd azt vizsgáltam, hogy a külső megrázkódtatásokra milyen módon reagált ez a három ország. Alapjában véve négyféle gazdaságpolitikát alkalmaznak: a növekedés külföldi hitel-felvételekből való finanszírozását, az exportorientációt, az importhelyettesítést, és végül, a gazdasági növekedés ütemének csökkentését.

A gyakorlatban is ennyire izolálhatók az egyes gazdaságpolitikai alternatívák, ennyire jól elválaszthatók egymástól? Nem inkább az a jellemző, hogy az egyes országok e stratégiákat valamilyen kombinációját alkalmazzák?

Egyetértek a megjegyzésével, de a tudományos elemzésben és számításaimban elég jól izolálható a jellemző gazdaságpolitikai alternatíva. Fel szeretném hívni a figyelmet Brazília és Uruguay összehasonlítására, Brazília hitel-felvétele és importhelyettesítésre alapozta gazdaságpolitikáját. Uruguay kezdetben szintén élt a külföldi hitel-felvételi lehetőséggel, majd fokozatosan liberalizálta gazdaságpolitikáját. Leértékelték a valutát, csökkentették a behozatali vámokat, megszüntették az árellenőrzést és áttértek az exportorientált fejlesztéspolitikára. Az eredmény az lett, hogy az adósságszolgálati kötelezettségeknek a kivitelhez viszonyított aránya számottevően csökkent. Brazíliában, amely óriási kölcsönöket vett fel, a külföldi erőforrások számottevő hányadát — fogyasztásra fordították. Uruguay ezzel szemben a külföldi hitelek-ből exportpotenciálját növelte. Brazília, a hitelek másik részét alapvetően nagy, importhelyettesítő kapacitások létesítésére fordította. Számításaim szerint a tökéletesség Uruguayban javult, Brazíliában romlott; ezzel összefüggésben a gazdasági növekedés üteme Uruguayban gyorsult, Brazíliában lassult.

A nemzetközi összehasonlításból két tanulságot vonhatunk le. Az egyik, hogy a külföldi hitelek felhasználási módja lényegében meghatározza a hitel jövőbeni visszafizetésének lehetőségét; alapvető érdek fűződik a hitel olyan befektetéséhez, hogy az önmagát szanálja. Ha a hitel a fogyasztást szolgálja, vagy rossz beruházásra fordítják, ez nem teremt meg a visszafizetés forrását. A másik tanulság, hogy az egyoldalúan importhelyettesítésre irányuló fejlesztéspolitika a mai világban még nagy ország esetében sem lehet eredményes.

A két említett ország összehasonlításából meggyőzően rajzolódik ki az importhelyettesítő gazdaságpolitika következménye is. Hogyan vélekedik arról, ha egy ország az ésszerű importhelyettesítést szorgalmazza fejlesztéspolitikájában?

Azt hiszem, az importhelyettesítés és az exportorientáció elválasztása mesterséges. A fontos az, hogy a fejlesztendő iparág versenyképes legyen és versenyre legyen kényszerítve. Ha egy iparág az exportpiacokon versenyképes, akkor egyben importhelyettesítő funkciót is betölt a hazai piacon.

Hangsúlyozni szeretném, hogy a technikai forradalom jelenlegi szakaszában a kis belső piac sokkal hátrányosabb, mint száz, százötven évvel ezelőtt. Sokkal több olyan iparág és ipari tevékenység van ugyanis, amelyben a versenyképesség a nagyszámú megkötéshez, a viszonylag nagy méretekhez kötődik. Például a szerszámgépiparban, vagy az elektronikában a kis, de még a nagyobb országoknak is specializálódnuk kell a gazdaságos tömegszerűség elérése érdekében. Ez azt jelenti, hogy termelésük meghaladja a hazai szükségleteket. Termelésüknek tehát nemzetközileg is versenyképesnek kell lennie, hogy haszonnal exportálhassanak. Igazánban ezek a versenyképes exportiparágak egyben a leghasznosabb importhelyettesítők is.

Bolgár lakásépítési program*

Az 1975-ös népszámlálás idején 83 lakás jutott 100 családra és 0,72 szoba egy lakosra. A lakások és a lakosság egyenlőtlen területi megoszlása miatt azonban egyes településeken érezhető a lakáshiány, másutt viszont szabad lakások találhatók. E tartalékok felhasználásához bizonyos jogi, szervezési és egyéb feltételek megteremtése szükséges.

Az elemzések azt mutatják, hogy jelenleg a közepes és a nagy bolgár városokban nincsenek szabad területek. Ezért a következő időszakban átternek a településrendszerek határain belül található területek célszerűbb hasznosítására. Ennek érdekében módosítják a megyei tanácsok jövőhagyott programjait.

Változtatnak az árpolitikán is, mely eddig a városokban ösztönzött lakásépítésre. Az új lakásépítési program javasolja a lakások differenciálását, és olyan hitelpolitikát ajánl, amely a településrendszerek kisebb településeire ösztönzi a lakásépítést. (Térítésmentes segéllyel, kamatcsökkentéssel, lakásépítési kölcsöndifferenciálással, visszafizetési időtartam-hosszabbítással).

A meglévő lakások többnyire sem minőségileg, sem műszaki ellátottság tekintetében nem felelnek meg az elfogadott szabványoknak. Pótlólagos beruházási eszközöket kell tehát biztosítani, amelyeket különböző formában a meglévő lakásállomány korszerűsítésére lehet felhasználni. E feladat végrehajtása újabb problémákat szül: a lakásállomány házigazog felújításának és korszerűsítésének finanszírozását, bővítését; speciális építőelemek és könnyűanyagok gyártását, a lakások berendezéséhez szükséges tárgyak ipari előállítását stb.

A funkcionális struktúra, a lakásbelső, a térbeli kiépítettség, az iparszerű nagypaneles építési mód terén elért eredmények ellenére még mindig elég sok a fogyatékos. Sok esetben, például, túlságosan nagy alapterülettel, de kis számú lakóhelyiséggel terveznek lakásokat, ez viszont nem felel meg a különböző összetételű és létszámú családok követelményeinek. Nem kielégítő a lakások felszereltsége.

Az 1981–85-ös tervidőszakban az ország erőforrásainak a komplex vizsgálata után a felépítendő lakások átlagos alapterülete 75 négyzetméter lesz (ez magában foglalja a közös helyiségek és a lépcsőház arányos részét). Az előző öt éves tervben ez a szám még 70 négyzetméter volt. Az előirányzat szerint fele-fele arányban épülnek egy-, illetve kétszobás, valamint három- és négy szobás lakások) szemben az előző öt éves terv 70:30 arányával).

Az új lakótelepeken, az ország nagy ipari központjaiban jelentős az elmaradás a társadalmi szolgáltatások fejlesztésében. Különösen aggasztó a közlekedési és a hírközlési rendszer lemaradása. A meglévő aránytalanságok felszámolására a következő években növelik a kommunális beruházásokat. A lakásprogram elsősorban az új lakótelepek kommunális építésének szabályozását célozza. A következő öt éves tervben az építőipari szervezetek kapacitáshiánya miatt azonban gondot jelent majd a beruházások megvalósítása.

— m j —

* Az Arhitektura (Bulgária) 1980/3. számában megjelent cikk alapján.

PERISZKÓP

Új öt éves terv Nigériában

Lagosban nyilvánosságra hozták Nigéria 1981–85-re szóló új gazdaságfejlesztési tervét. A polgári kormány a mezőgazdaság erőteljes fejlesztése mellett az ipari termelés növelésével, a nagyszabású lakásépítési program megvalósításával, az egészségügyi és szociális, valamint oktatási rendszer javításával akarja megreformálni a felemás képet mutató nigériai gazdaságot.

A polgári kormány legfontosabb feladatának a mezőgazdaság mielőbbi újjáélesztését tartja. Nem is olyan régen Nigéria önellátó volt a legfontosabb élelmiszerekből, manapság viszont kénytelen nagy összegeket költeni az élelmiszerimportra. Földmögöről és palmaolajból az ország néhány éve a világ egyik legnagyobb szállítója volt, ma viszont a hazai szükségletét is importból elégíti ki. Visszaesett a kakaó kivitel, a nyersgumi és a gyapot eladása is.

Hétéves rekonstrukciós programot dolgoztak ki, s a tervek szerint évtizedünk második felében legfontosabb agrártermékekből már exportra is jut. Hatalmas összegeket juttatnak a központosított olajfeldolgozó és mezőgazdasági szektornak, elsősorban a gabonatermesztést és a halászatot fejlesztik. A beruházások serkentésére kedvezményes hiteletet nyújt a kormány. A termelésben a lemaradás igen nagy; a még érvényben levő harmadik fejlesztési terv a mezőgazdaság évi 5 százalékos növekedését irányozta elő, s az eddig eltelt négy év növekedési üteme átlagosan 2,6 százalék volt.

Nagy hangsúlyt kap az új öt éves tervben az önellátási politika, amely minden gazdasági ágazatban a helyi erőforrások és lehetőségek hasznosítására alapul. Célul tűzték ki, hogy a mezőgazdaság évi 5 százalékos növekedése mellett az ipari termelés évi 17,5 százalékkal bővüljön. (Jelenleg az ipar részaránya a GNP-ben igen alacsony, mindössze 8–9 százalék.) Erőteljesen fejlesztik a feldolgozóipart, a műtrágya-

gyártást, valamint a kohászatot. (A Szovjetunió segítségével már épül Nigériában Afrika legnagyobb kohászati üze.)

Az új öt éves terv a kőolajtermelés átmeneti növelése után némi csökkenést irányoz elő. Az afrikai ország a világ hetedik legnagyobb kőolajtermelője, jelenleg naponta 2,2 millió hordó olajat hoznak a felszínre, s ennek a mennyiségnek a negyötödét exportálják. Az olajexport mintegy 90 százalékkal részesedik. Nigéria teljes kivitelében, s a bruttó társadalmi terméknek 30 százalékát „termeli meg”. (Az eddig feltárt olajkészlet 18 milliárd barrel, s ez a mennyiség a kitermelés jelenlegi ütemének fenntartása mellett több mint 20 évre elegendő.) A hazai felhasználást 150 százalékkal kívánják bővíteni.

Az állami költségvetés és olaj mellett más bevételi forrásokra is támaszkodni akar, hogy az olajtól való gazdasági függőséget csökkentse. Erőteljesen ösztönzik az exportot, különösen az afrikai országokba. Továbbra is érvényben maradnak az 1978-ban bevezetett magas vámok, ami a hazai ipar zavartalan fejlődését segítheti és hozzájárulhat a külkereskedelmi mérleg javításához.

Abbahagyják az úgynevezett presztizsberuházásokat, javítják a gazdaság irányítását. Az iparosítás folytatásával párhuzamosan meggyorsítják az új nyersanyag-lelőhelyek feltárását és fokozatosan csökkentik a gazdaság függőségét a kőolajexporttól. Nigéria ezzel is az olaj utáni korszakra gondol; a termelőszektorok párhuzamos fejlesztése a zökkenőmentes átmenetet jelentheti.

A tervelők megvalósításában számítanak a külföldi tőke részvételére is, főleg az ipar fejlesztésében, a nagyberuházásoknál. (Egy nemrégiben hozott rendelet értelmében csak 260 ezer dollárnál magasabb összegű külföldi befektetéseket engedélyeznek.) Szigorúan betartják továbbra is azt az előírást, hogy nigériai vállalatban a külföldi részesedés nem haladhatja meg a 40 százalékot. Az olajgazdaság és a megfontolt gazdasági elképzelések miatt az országot a külföldi tőke vonzónak tartja, s újabban sokan tartják úgy, hogy Nigéria Irán utódként a külföldi beruházók egyik legígéretesebb térségévé válhat.

G. Sz.

VÁLLALATOK, SZÖVETKEZETEK!

LEMEZTOKOZÁSÚ, ELEKTROMOS VEZÉRLŐ-,
KAPCSOLÓ- ÉS ELOSZTÓBERENDEZÉSEK
KOMPLETT GYÁRTÁSÁRA

**szabad
kapacitásunk van**

Hajtóművek
és Festőberendezések Gyára
3. sz. Gyár
Békéscsaba
Telefon: 11-008, 11-163.

Közületnek

**felajánljuk
szabad kapacitásunkat:**

napi takarítás, nagytakarítás, rovarirtás,
hidroglóbuszok felújítási és karbantartási munkáinak
végzésére.

Várjuk megrendelésüket.

ABONYI ÚJVILÁG MGTSZ

Szolgáltató ágazat

Budapest XV., Dózsa György út 96. 1151.

Telefon: 891-354.

A MÁV Anyagellátási
Igazgatóság

**kapacitást
keres vasúti
dízelmotorok
alkatrészeinek
gyártására**

Vállalatok
és szövetkezetek
jelentkezését várjuk.

Felvilágosítást ad:
Kontha Károly.

Telefon: 126-045.

Telex: 22-6197.

Profilváltás miatt

ÁTVÉTELRE KÍNÁLUNK

egy, az AUTÓKER-nél
megrendelt
és 1980. IV. negyedévre
visszaigazolt

Csepel 705. 55 típusú

**üzemanyagszállító
gépkocsit**

Az AUTÓKER irányára:
1 390 000 Ft, forgalmi adóval.

Levélcím:

RAKOS MEZEJE MGTSZ.

Gépesítési főágazat

Budapest XVII.,

Pesti út 237. 1173

Tel.: Maglód, 27.

Belvárosi intézmény keres

elemzési munkában jártas,
nagy tapasztalatú

**MÉRNÖK
KÖZGAZDÁSZT**

vagy ipari gyakorlattal rendelkező

KÖZGAZDÁSZT

A pályázatokat „Gyakorlott szakember” jelígre,
a kiadóhivatalba kérjük.

Szabad kapacitásunk van

a bútorgyártásban használatos
köldökcsepok (tiplik) készítésére.

Méret: 8 és 10 cm-es átmérő.

KANIZSA BÚTORGYÁR

Kooperációs osztály.

Nagykanizsa, Szemere utca 4. 8801

Érdeklődni lehet:

a Nagykanizsa, 93-14, 250-es 173-as telefonon,

Illés Istvánnál.

Átszervezés miatt

ELADÓ

három Nysa mikrobusz (2-5 éves)
egy ZIL tehergépkocsi (4 éves)
egy szalagcsiszoló gép (380 V 4 kW)
egy szintező műszer, komplett (Ni-B-5)
két Szigma búvárszivattyú (a motort tekercselni kell)
két importált tolozár, 150-es, 40 atm.

KÖLTSÉGVETÉSI UZEM,
PÉTERVÁSÁRA

Tisztisor 29. Tel.: 63.

A Vásárhelyi Fémipari Vállalat
különböző munkakörökbe vezető beosztásba

**pályázatot hirdet
felsőfokú közgazdasági és
számviteli végzettségű,**

legalább 3 éves szakirányú gyakorlattal rendelkező
szakemberek részére.

A pályázatokat
a Vásárhelyi Fémipari Vállalat címére kérjük küldeni,
részletes önéletrajzzal,
s az eddigi működési területek megjelölésével.

Cím: Hódmezővásárhely,
Szántó Kovács János u. 162. 6800.

Az Építőipari
Gépesítő Vállalat
értesíti ügyfeleit, hogy

október 1-től 14-ig
a gépalkatrész-
kereskedelmi,

október 1-től 6-ig
a gépkereskedelmi
készletek

leltározása miatt
szünetel az áruforgalom

Külkereskedelmi és iparvállalatok új típusú kapcsolatai

Önálló jogi személyiséggel és elkülönített vagyoni alappal rendelkező társaságok a gyakorlatban nem nagyon jöttek létre a külkereskedelemben. Feltehetően azért, mert a külkereskedelmi vállalatok nem rendelkeztek — és ma sem rendelkeznek — ilyen társuláshoz nélkülözhetetlen anyagi eszközökkel.

A jogi személyiséggel nem rendelkező külkereskedelmi társaság újabb szabályozása már lehetővé teszi, hogy a felek megállapodása — ha önálló jogi személyiség nem is keletkezik — kiterjedjen az együttműködéshez szükséges anyagi eszközök közös rendelkezésre bocsátására is, és a társasági szerződésben az eszközök körét, felhasználásuk módját, valamint a társaság megszűnése esetére az eszközök sorsát is szabályozni kell. Ez a körülmény feltehetően lehetőséget ad majd a kialakult formák továbbfejlesztésére és ezzel a lehetőséggel — amint a későbbiekből kitérünk — mielőbb élni is kívánunk.

Pool és améta

Az önálló jogi személyiséggel nem rendelkező külkereskedelmi társaság a tagok érdekeltsége szempontjából kétféle lehet:

a) **pool-rendszerű**, ha a tagok közös érdekeltsége a termelésre is kiterjed. Ebben az esetben a tagok egymás terhére a közös érdekeltségbe bevont termékre (tevékenységre) jutó, illetőleg a külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeiket számolják el. A pool-megoldás esetén a felek az értékesített termék ellenértékének a tényleges termelési és külkereskedelmi költségekkel csökkentett részét osztják fel egymás között a szerződésben meghatározott arány szerint. A felek nyeresége az árbevétel és tényleges költségeik összegének különbsége;

b) **améta-rendszerű**, ha a tagok közös érdekeltsége csak a külkereskedelmi értékesítésre terjed ki. Ilyen esetben a tagok a termék vagy szolgáltatás közösen kialakított elszámolási árán a termelés és értékesítés közvetlen és közvetett költségeit, valamint a nyereséget vehetik számításba.

Tudomásom szerint pool-típusú megállapodások létesítésére általában ritkán kerül sor, mert nagy nehézséget okoz a külkereskedelmi vállalatok és más társaságok alá tartozó vállalatok számvitelének összehangolása, kölcsönös ellenőrzése. Emellett a külkereskedelmi vállalatok jelenlegi anyagi helyzetükben ritkán hajlandók olyan fokú **rizikóvállalásra**, amely bizonyos minimális fenntartási költségnyadot nem biztosít feltételül. Az iparvállalatok ugyancsak vonakodnak attól, hogy ne alapíthassanak meg olyan limitárt, amellyel veszteség már nem érheti őket. Mivel vállalatom — a Technoimpex — kizárólag améta-típusú társaságokban vett részt, és jelenleg is ilyen jellegű további szerződések létrehozása van folyamatban, a pool-típusú társaságokra vonatkozó tapasztalatokkal nem rendelkezem.

A Technoimpex társasági szerződésai

A Technoimpex és ipari partnerei társasági szerződéseikben évenként megállapodtak a limitárakban, amelyek egyaránt tartalmazták az iparvállalatok minimális nyereségét és a Technoimpex fenntartási költségeit, ezenfelül a szerződő felek előre meghatározott arányban részesültek a nyereségben, illetve viselték a veszteséget. Mivel az elszámolás fő relációs bontásban történt, olyan veszteség sohasem jelentkezett, amely a limitárt, ill. a fenntartási költséget is érintette volna. A konkrét veszteségek legna-

gyobb részét (pl. fuvarkárók, csődügyek stb.) a biztosító fedezte.

Ebben az évben újabb társasági szerződéseket kötöttünk, illetve kötünk, most azonban **külön-külön szerződünk az egyes ipari partnereinkkel**. A szerződések iparvállalatokként kisebb-nagyobb mértékben eltérnek egymástól, azonban egységesen kirajzolódott azok az elvek, amelyek alapján a partnervállalatok közös érdekeltségét fokozni kívánjuk.

Az idei évre a külkereskedelmi és az egyes ipari vállalatok **kétféle limitárban** állapodnak meg. Az alsó limitárt az elmúlt év eladási áraiból kiindulva — az infláció és egyéb tényezők alapján korrigálva — határozzák meg, ugyanakkor megállapodnak egy-egy további — magasabb — limitárban is, amelyet az iparvállalat önköltsége alapján kalkulál. A nyereségmegosztás a külkereskedelmi vállalat számára kedvezőbb arányú, ha az értékesítés a magasabb limitár feletti.

A külkereskedelmi vállalat — az évi globális elszámolások következtében — **viszonylag önálló árpolytíkat folytathat**, azaz egyes gépeket értékesíthet az alsó limitár alatt is, ha az ebből származó veszteséget más eladásainál behozza. A külkereskedelmi vállalat kötelezettséget vállal arra is, hogy a felmerülő költségek egy részét megtéríti az iparvállalatnak, ha az exportgépeknél olyan kivétel-módosításokra kerül sor, amelyek egyik félnek sem róható fel. Az iparvállalatok — meghatározott tőkés, vagy NC gépekben teljesítendő forgalom túlteljesítése esetén — a külkereskedelmi vállalatot többletjuttatásban részesítik.

A partnerek az éves exportterv teljesítésének ütemezésében is megállapodtak, az exportálandó termékek árának alapulvételével. Ha az iparvállalat biztosítja az egyes negyedekre előirányzott termékeket és a külkereskedelmi vállalat a kiszállítással lemarad, **késedelmi kamatot** köteles fizetni az iparvállalatnak az elmaradt forgalom után. Ha az iparvállalat nem tud eleget tenni az egyes negyedekre vállalt kötelezettségeinek, a külkereskedelmi vállalat elmaradt jutalékának alapulvételével az iparvállalat fizet kamatot.

A külkereskedelmi vállalat arra is kötelezettséget vállal, hogy az egyes szerződések teljesítésétől — kiszállítástól vagy NC-gépek esetén üzembe helyezésig — számított 120 napon belül **felváltja az iparvállalat részére a vételárát**. Ha kötelezettségének nem tesz eleget, kamatot fizet a késedelem idejére.

Bár az újabb szerződéses koncepció is elsősorban a forgalom növelését célozza, mégis a korábbiaknál nagyobb mértékben biztosítja, hogy a szerződő felek valóban mindent megtegyenek az export — elsősorban a nem rubel relációjú export — fokozása, a piaci árpolytíka javítása, az ütemes termelés és kiszállítás biztosítása, valamint a fizetések szorgalmazása érdekében.

A társaságon belüli közös érdekeltség fontos abban az esetben is, amikor sorozatban gyártott gépek exportjáról van szó. Az együttműködés jelentősége fokozódik a termékek bonyolultságának növekedésével. Nagyobb jelentősége lehet társaság létrehozásának kooperációs szerződések megvalósításával, bonyolultabb NC-gépek szállításával kapcsolatban. (Az utóbbiaknál a kifogástalan üzembe helyezés, a gyors szerviz és alkatrészellátás alapvető jelentőségű.) Legfontosabbnak akkor látszik a megfelelő együttműködés biztosítása társasági szerződés keretein belül, amikor **magyar fővállalokozásban** nagyberendezést vagy komplett üzemet exportálunk, vagy amikor külföldi ugyan a fővállalkozó, de több magyar vállalat közreműködését kell összehangolni.

Piacmegosztás

Technoimpex 1979-ben — a fenti megfontolás figyelembevételével — **társasági szerződést** kötött a Gépexport Fővállalkozói Vállalattal, valamint a Metrimpex Külkereskedelmi Vállalattal, amelyekkel általában komplett oktatási rendszerek exportjában működik együtt.

A szerződés létrehozásának az egyik szempontja az volt, hogy minél jobban összehangoljuk annak a három vállalatnak a tevékenységét, amelyeknek feladata a komplett oktatási rendszerek exportja. Ennek figyelembevételével a szerződés **a szóba jöhető piacokat felosztotta** a két külkereskedelmi vállalat között.

A másik meghatározó tényező az volt, hogy olyan érdekeltségi rendszert alakít-

sunk ki, amely mindhárom vállalat részére mintegy kötelezővé teszi a megfelelő együttműködést. Ezért került bele a szerződésbe, hogy az ajánlati árat a fővállalkozó által közölt limitár alapján a gesztor külkereskedelmi vállalat alakítja ki a felek bevonásával. Elkészítettük azt a kalkulációs sémát is, amelynek alapján a fővállalkozó megadja a limitárt.

A közös érdekeltséget szolgálja a nyereség, ill. a veszteség megosztásának szabályozása. E szerint 60 százalék illeti meg, vagy terheli a fővállalkozót, míg 40 százalék a külkereskedelmi vállalatokat, beszállításuk arányában. A piacmegosztás lehetővé teszi az egyes külkereskedelmi vállalatok elmélyültebb piaci munkáját. A külkereskedelmi vállalatok azzal is fókuszálják a vállalkozások versenyképességét, hogy a belföldi vállalkozók ajánlataihoz az importot versenybe hívják, s ezáltal a belföldi árakat reális mederbe terelik. A partnerek tevékenységének jobb elhatárolása folytán a Gépexport Vállalat fővállalkozási tevékenysége színvonalának javítására, alvállalkozói versenyzetésére koncentrálnak. A közel-múltban pl. már néhány olyan ajánlatrészt (modult) dolgozott ki, amelyek számos komplett ajánlatba változtatlanul vagy kis módosítással felvehetőek, s így nem kell mindig a teljes ajánlatot elejétől végéig kidolgozni, ami jelentős időmegtakarítással jár.

A legutóbbi időben számos ajánlatunk technológiai része a korábbiaknál versenyképesebbnek bizonyult. Ugyanakkor jelenleg is problémát jelentenek a **magas építőipari árak**, és a jelenlegi belföldi árképzés kiforratlansága. A devizacimzességgel kapcsolatban történt ugyan már előrehaladás, de a jelenlegi szabályozás sem megnyugtató.

Az egyes vállalatokkal létrehozott társasági formák az **export meghatározott részproblémáinak** megoldását kívánták elősegíteni, részben szervezeti-szervezési megoldásokkal, részben az anyagi érdekeltség néhány elemén keresztül. Ha ez járt is bizonyos eredményekkel, hatása korlátozott, mivel több, egymással szoros gazdasági kapcsolatban álló vállalat cselekvésének értelmes összehangolása ennél lényegesen szélesebb területeket érint. A gépipar termékei műszaki-tartalmi szempontból összetettek. Miután az export versenyképességét a termék műszaki-minőségi jellemzői, az előállítás módja döntően befolyásolja, **valóban hatékony együttműködést akkor lehet elképzelni, ha ez valamilyen formában kiterjed:**

- a gyártmány- és gyártástechnológia kutatás-fejlesztésére, a beruházásokra, a kapacitások ésszerű és ütemes kihasználására;

- az értékesítést megelőző külkereskedelmi tevékenységre, ami a szerszámgépeknél az ajánlat műszaki tartalmának előzetes tisztázását, a vevők egyedi kívánásainak kielégítését is jelenti, de egyben a felhasználandó importalkatrészek, részegységek műszaki specifikálását, leggyazdaságosabb beszerzését, a beszállítás ütemességének biztosítását, sőt a gyakori tételek készletezését is feltételezi;

- a gép kiszállításával az értékesítés nem ér véget, hanem folytatódik a vevőnél történő átadással (ami gyakran tartós teljesítménygaranciát jelent!) a folyamatos szerviz-vevőszolgálat, tanácsadással, pótalkatrész-szállítással, néha a régebbi gépek több év múltán történő nagyjavításával, vagy teljes modernizálásával.

Ezek a problémák nem a külkereskedelmi vállalat és egy-egy termelővállalat kétoldali kapcsolatában jelentkeznek, hanem egy-egy szakágazat és a hozzá kapcsolódó ún. „háttéripár” összességében. A probléma érzékeltetésére csak egyetlen példát: a magyar szerszámgépgyártás előkelő helyet vívott ki magának a szocialista országok között az NC-szerszámgépek műszaki fejlesztésében és tőkés exportjában. Az ilyen gépek termelése 1980-ban meghaladja az egymilliárd forintot, s ennek több mint felét tőkés piacokon értékesítjük. Az NC-szerszámgépek gyártmány- és gyártásfejlesztését 15 éve végzi két szerszámgépgyártó vállalat 4 gyára, az ehhez szükséges elektronikus berendezések kutatásfejlesztésével és gyártásával egy akadémiai kutatóintézet, két elektronikai vállalat és egy műegyetemi tanszék, az alkalmazásnak bizonyos részletkérdéseivel egy ipari fejlesztőintézet foglalkozik. Ilyen gépek gyártmányfejlesztésére, közös értékesítésére, szerviz- és vevőszolgálatának ellátására az évek során 8 külföldi céggel

kötöttünk licenc-know-how szerződést, vagy fejlesztési-gyártási és értékesítési együttműködési szerződést és ebben részt vettek szovjet, amerikai, japán, nyugat-német, francia, olasz és osztrák cégek. A termelés eredményességét és ütemességét nagyban befolyásolja az átvett gyártástechnológia helyes alkalmazására eszközölt mintegy 1 milliárd forint értékű beruházással létrehozott kapacitások megfelelő kihasználása, valamint a gépek gyártásához szükséges — egyébként a teljes értékhez képest viszonylag szerény hányadot, néhány százalékot, képviselő — produktív importalkatrészek minősége, beérkezésének ütemessége. Kérdezem, **lehet-e egy ennél összetettebb területen közreműködő számos vállalat és intézmény cselekvését optimálisan összehangolni korlátozott részintézkedésekkel?** (Pl. azzal, hogy késedelmes teljesítésnél késedelmi kamatot térít a vétkes fél a másiknak?)

Szükségesnek látszott olyan megoldás kidolgozása, amely a kutatás-fejlesztés-termelés-értékesítés-vevőszolgálat gazdasági folyamat egészében, az ebben érintett és egymással valamilyen formában kapcsolatban álló valamennyi vállalat és intézmény közös rendszerében segíti az optimális megoldásokat. Ennek keresésénél abból kell kiindulni, hogy a magyar gazdaságirányítás egyik alapelve az önálló vállalati gazdálkodás az érvényes szabályozás keretei között, tehát bármilyen „összhang” direkt utasításos módon kizárható, kivéve azt a teljesen ésszerűtlen megoldást, hogy az érintett vállalatokat egyetlen centralizált irányítású nagyvállalatba olvasszák be.

Hét vállalat egy társaságban

A KGM szerszámgép-alágazatot felügyelő miniszterhelyettese kezdeményezte, hogy létrejöjjön a **szervezeti keret** és a nélkülözhetetlen apparátus az **önállóan gazdálkodó vállalatok és intézmények tevékenységének** — a változó szélesebb összefüggéseket is felölelő folyamatos — összehangolására. Ennek a szellemében jött létre, ill. került aláírásra a „Magyar Szerszámpari Társaság” szerződése 1980. július 4-én. Aláírói: a Csepel Vas- és Fémművek Szerszámgépgyára, az Elektronikus Mérőkészülékek Gyára, a Diósgyőri Gépgyár, a Szerszámgépipari Művek, a Technoimpex Magyar Gépipari Külkereskedelmi Vállalat és a „VILLATI” Automatikai Fővállalkozó és Gyártó Vállalat. A társaságot igazgató tanácsa irányítja, kötelező határozatokat az érintettek egyhangú egyetértésével lehet hozni. A döntés-előkészítéshez kis létszámú, függetlenített titkárságot fogunk létrehozni, melynek fenntartási költségeit a tagok viselik. A társaság alapvető feladatai:

- a kutatás-fejlesztés jelenlegi széttagoltságának megszüntetése, tehát a fejlesztési kapacitás koncentrációja, a párhuzamoságok kiküszöbölése, a meglévő hazai ismeretek elterjesztése, a kutatás-fejlesztési feladatok és a licencvásárlások, kooperációs tevékenység összehangolása, a kutatás-fejlesztés erőforrásainak együttes biztosítása;

- a jelenleginél nagyobb árualapok létrehozása a meglévő **gyártókapacitások** közösen történő jobb kihasználása, összehangolt **beruházási politika** és a **belső kooperáció** javítása révén;

- a gyártás ütemességének javítása, költségsökkenés a főbb elemek és gyártási eljárások **tipizálása**, a produktív import egységítése, esetleg bizonyos **készletezési feladatok** megoldása révén.

- egységes és az eddiginél **hatékonyabb fellépés a külső piacokon**; a műszaki ajánlati tevékenység javítása — közös szerviz-vevőszolgálati hálózat és pótalkatrész-ellátó szolgálat segítségével, az éves és középtávú értékesítési tervek és a **piaci stratégia** összehangolása révén.

A társaság igazgató tanácsa éves munkaterv szerint foglalkozik a döntésre érett kérdések megoldásával. Az előkészítő munkát a titkárság végzi. Az igazgató tanács döntése alapján a megvalósításban érintett vállalatok két- vagy több oldalú szerződésekkel fogják az adott feladat megoldásának feltételeit biztosítani. Várható, hogy a társaság mint csúcservezet alatt, több, egymástól formailag is eltérő **rész megoldás** alakul ki, például egy **kutatásfejlesztési társaság**, egy **külkereskedelmi iroda** a produktív alkatrészbeszerzésre és készletezésre, egy **„kapacitásbank”** a meglévő termelési lehetőségek jobb kihasználására stb. A titkárság szervezése a napokban megkezdődik, a társaság teljes működésének megindulása a kora őszi hónapokra várható. A résztvevők laza formában igyekeztek a tevékenységet minél előbb beindítani, ez azonban nem zárja ki, hogy a gazdasági érdekeltségek jobb összehangolása esetén a társasági formát továbbfejlesszék társulássá, mely még dinamikusabb fejlődését tenné lehetővé.

Mátyás István

A Kálvin tér közelében, jól megközelíthető helyen, négy helyiségből álló, raktárnak, műhelynek, irodának alkalmas, 120 m² alapterületű

TANÁCSI BÉRLEMÉNY

elsősorban közületnek

ÁTADÓ.

Belső udvar van, ipari áram és telefon bekötve. Az egyik helyiség iparművészeti tevékenységre alkalmas.

„Cserépető kemencék,

Figyelő 5753” jellegre, a kiadóba.

Megkezdődött a visszaszámlálás

A lig néhány hónap van már csak hátra 1981. január 1-ig, amikor a korábban aláírt egyezmény értelmében Görögország a Közös Piac tizedik — teljes jogú — tagjává válik. Igaz, ezután még legalább öt évbe telik, míg Hellász valóban integrálódik az európai fejlett tőkésországok gazdasági társulásába. Az EGK-tagság megítélése korántsem egységes a görög közvéleményben: a baloldali ellenzék határozottan szembeszegül a tervvel, de a tőkés körök számára sem csupa kedvező kilátással kecsegtet a belépés.

Az már a tárgyalások megkezdésekor, tehát jó néhány évvel ezelőtt is nyilvánvaló volt: a görög tagság a Közös Piacban sokkal inkább politikai, mint gazdasági aktus — az athéni kormányzat a Nyugathoz való tartozást akarta így is intézményesíteni, a NATO pedig szeretne volna ezzel is biztosítani önmaga számára az ország atlanti elkötelezettségét.

A Közös Piac számára ugyanakkor valamiféle sajátos „dél-európai próbának” is ígérkezik Görögország belépése. A brüsszeli kapuban mint ismeretes belépésre vár még Spanyolország és Portugália, s bejelentette csatlakozási szándékát Törökország is. A közepesen fejlett, viszonylag gyenge iparral, valamivel versenyképesebb mezőgazdasággal rendelkező — ugyanakkor kicsi — Görögország integrálódása a fejlettebb nyugat-európai gazdasági közösségbe, jelzi majd a kilencnek számára a Dél felé bővítés lehetőségeit, módosításait, s nyilvánvaló korlátait is.

A görög gazdaság állapota — egybehangzó jelentések szerint — korántsem mondható rózsásnak: az infláció évi 25 százalékos körüli van, jelentős az ország költségvetési hiánya, s komoly problémát okoz a munkanélküliség korábban ismeretlen méretű növekedése is. A helyzetet érzékelteti a Nemzetközi Valutaalap (IMF) jelentéséből vett részlet, amely szerint a görög kormány „kevésbé volt hatékony az infláció és a kereskedelmi mérleghiány megfékezésében”. A fejlett tőkésországokat tömörítő OECD jelentése tovább megy, s rámutat, hogy a jelenlegi helyzet a jövőbeni gazdasági növekedés akadályozója lehet, s a kormányzatnak mindent meg kell tennie az export növelése érdekében. Az OECD jelentése utal arra is, hogy a görög gazdaság nem lesz versenyképes a Közös Piacban, ha nem növelik a beruházásokat a termelőágazatokban.

A görög gazdaság az elmúlt évtizedekben ugyan igen jelentős fejlődésen ment keresztül, az ipar általános színvonalában azonban elmaradt a többi szektorhoz képest. A Financial Times értékelése szerint néhány jelentős nagyüzem mellett az ipar „csontvázát” a néhány munkást foglalkoztató kisüzemek, műhelyek adják. A brit lap emlékeztet rá, hogy az elmúlt húsz évben jelentős ipari fejlődés ment végbe Görögországban, nőtt a késztermékek exportja az EGK-ba.

A Közös Piac Bizottsága azonban meglehetősen szkeptikus, a tagadhatalatlan sikerek ellenére ugyanis a görög ipar aligha lesz versenyképes a fejlett nyugat-európai országokkal szemben, ha leomlanak a ma még meglevő és oltalmazó vámhatárok. A bizottság jelentése utal a különböző iparágak kiegyensúlyozatlanságára, az ipar rossz területi eloszlására, a kis kapacitású termelés okozta hiányokra, amelyek a kereskedelmi mérleghiány fő okai.

Ami a területi megoszlást illeti: a munkaerő ötven százalékát az Athén—Pireusz ipari övezetben foglalkoztatják. Az iparvállalatok méreteire pedig jellemző, hogy az üzemek 95 százaléka tiznél kevesebb dolgozót foglalkoztat, és csupán az alapvető vasipari, dohányfeldolgozó, papíri-, textil-, kőolaj-vegyészeti és vegyipari üzemek tekinthetők európai mértékkel közép-, illetve nagyvállalatoknak. A belépés miatti várható traumákra utalt egy nyilatkozatában Piperoglu, a görög GYOSZ főtitkára is. Kijelentette: azok a kisüzemek, amelyek helyi nyersanyagokra és szállításra építenek, s élvezik a helyi piac előnyeit, fennmaradhatnak. Nagyön sokan azonban eltűnnek, vagy nyugat-európai vállalatokba olvadnak be. „Nagy lehetőségek állnak az idegen cégek előtt, amelyek most görög vállalatokat akarnak megvásárolni”, — mondta Piperoglu. A várható csődök alakulását még korai lenne felmérni. Görög statisztikák szerint 1979-ben a Közös Piacra irányuló export 61 százalékát az ipari termékek tették ki. Ennek felét azonban csupán nyolc nagyvállalat szállította, s ennek jelentős része is csupán félkész termékek minősítésű.

Ami a mezőgazdaságot illeti, a görög falut az elaprózódott egy-két hektáros

törpebirtokok jellemzik, s a fejlett országokhoz képest a lakosságnak viszonylag nagy százaléka foglalkozik földműveléssel. 1981 januárjával azonban az EGK nem tárja ki kapuit a görög mezőgazdaság terményei előtt — a munkaerőpiac-hoz hasonlóan öt évet vesz igénybe a teljes integrálódás. Mindenesetre a dél-francia és az olasz termelők máris attól tartanak, hogy a görögök konkurenciája gondokat okoz majd nekik a mezőgazdasági vármok fokozatos csökkentésével arányban.

Görögország gazdaságában kiemelt jelentőségű a tengerhajózás. A görög kereskedelmi flotta 3500 hajóval rendelkezik, szállítóképessége kétszer akkora, mint az angol kereskedelmi tengerészeté. (A hajók egy része „kölsön zászló” alatt közlekedik.) A hagyományok mellett a görög tengerhajózás versenyképességét nagyban növelte, hogy az athéni hatóságok biztonsági követelményei lényegesen liberálisabbak voltak, mint a konkurenciáé, s a másodkézből vett hajókat, jól képzett, de kevésbé jól fizetett legénység működteti. A görög hajókra is érvényessé váló közös piaci előírások joggal aggaszt-

ják a tengeri szállító cégek tulajdonosait, akik számára a távol-keleti konkurrencia máris gondot jelent.

A belépés várhatóan nagyban befolyásolja majd Görögország és az EGK-án kívüli államok gazdasági kapcsolatait is. A kormányzat ugyan továbbra is kiáll a szocialista államokkal való jó viszony fenntartása mellett — ezt jelzi Karamanlisz elnök küszöbönálló körutazása a balkáni szocialista országokban — de aligha lehet kétséges, hogy az EGK-szabályozás kiterjesztése Hellászra lényeges akadályt jelent majd az árucserre fejlesztése előtt.

Mindezeket a szempontokat is figyelembe veszi a görög baloldali ellenzék, amely továbbra is határozottan szemben áll a Közös Piacba való belépéssel. Felmérések szerint a görög választóknak ma már a nagyobb része a Pánhellen Szocialista Mozgalomra, illetve a Görög KP-ra szavazna, s ha az EGK-tagságnak a negatív oldala érvényesül az 1981-es őszi általános választások előtt, akkor meglehet, hogy a közvéleménykutatási felmérések politikai realitássá válnak.

Miklós Gábor

Megtorpan a „gazdasági csoda” Dél-Koreában

Minden jel arra mutat, hogy a katonai diktatúra újbóli hatalomra kerülésével Dél-Koreában kifulladás a két évtizede tartó igen kedvező konjunktúra. A dél-koreai „gazdasági csoda” lendületének megtorpanását több kedvezőtlen tényező hatásának időbeni egybeesése okozza, s ezek eredményeként jelentősen visszaesett az egész gazdasági tevékenység hajtómotorja, az export. 1961 és 1979 között az ázsiai ország gazdasága igen nagy ütemű és az egész termelési szerkezetet átforgató fejlődésen ment keresztül. A bruttó társadalmi termék ebben az időszakban 2 milliárdról 56 milliárd dollárra emelkedett, a kivétel pedig a kezdeti évi 50 millió dollárról a tavalyi év végére 15 milliárd dollárra növekedett. A fejlesztési koncepció alapja az olcsó és szorgalmas munkaerő, valamint a külföldi — elsősorban amerikai — működő tőke tömeges beáramlása volt. Világméretben is számottevően fejlődött az elmúlt 20 évben az országban a könnyűipar, a hajóépítés, az elektromos gépjáratás, a vegyipar, valamint a fogyasztási cikkek előállító ágazat.

Az olcsó és jómínőségű áruk exportjának hosszú időn át nem volt szinte semmi akadály, s a kedvező exportlehetőségeken felbuzdulva, a korábbi gazdasági vezetés a kivétel további, minden áron történő erőltetését állította a gazdasági célok középpontjába. Az „új Japánok” tartott Dél-Korea áruival szinte két évtizeden át „tárolt” a világpiacon, s még az egyre erősödő protekcionista kereskedelmi tendenciák sem tudtak komolyabb gátat szabni az áruözönnök.

Dél-Korea az energiahordozókkal és nyersanyagokkal nem rendelkező fejlődő államok példaképe lett, s mint újonnan iparosodó országnak, minden reménye megvolt arra, hogy belátható időn belül felzárkózik a világ vezető ipari hatalmainak sorába.

Az 1977—81-re szóló ötéves gazdaságfejlesztési terv célkitűzései igen impozánsak. A bruttó társadalmi termék a terv szerint évi 9,2 százalékkal nő, a bányászat és a feldolgozóipar éves növekedési rátája 14,2 százalék, a kivétel pedig a tervidőszak alatt összesen 85 százalékkal (!) emelkedik. Ma már azonban világossá vált, hogy a tervcélok nem teljesíthetők, s az előirányzatokat lefelé kell módosítani.

A kőolaj árának emelkedése, valamint a tőkés világ kedvezőtlen konjunkturális helyzete nem volt hatástalan a dél-koreai gazdaságfejlesztésre sem. Az olajszámla tavaly már elérte a 6 milliárd dollárt, az infláció pedig megközelítette a 30 százalékot. A munkabéreket rendszeresen hozzáigazítják az inflációhoz, s ezért 1977—79 között a bérek évente 33 százalékkal emelkedtek. Ezzel jelentős mértékben csökkent a dél-koreai export árelőnye, hiszen a termelési költségek emelkedésével párhuzamosan csökkent a versenyképesség. Mindez természetesen érződött a kivétel alakulásán is. 1978-ban az export 18,9 százalékkal növekedett, tavaly viszont már 0,9 százalékkal csökkent az előző évihez képest.

Időközben fokozatosan romlott a cserearány, s nőtt a fizetési mérleg deficitje. 1980-ban a fizetési mérleg folyó tételeinek hiánya mintegy 6 milliárd dollárt ért el, a külföldi adósságok pedig megközelítik a 27 milliárd dollárt. (Érdemes megjegyezni, hogy a térség többi gyorsan iparosuló országának növekedési és exportkilátásai továbbra is kedvezőek. Szingapúr 20, Hongkong 16, Tajvan pedig 7 százalékkal tudta tavaly növelni kivételét, s idén tovább tart ez a kedvező tendencia.)

Az intenzív, jóformán csak a kivétel szem előtt tartó gazdaságfejlesztés lehetőségei — szakértők szerint — kimerültek Dél-Koreában. A nagy fejlődés ellenére a hazai tőke akkumulálódása igen alacsony, a külföldi befektetők bizalma pedig erősen megrendült. Mind kevesebb az új külföldi beruházás, a nemzetközi bankvilág (a magánbankok) vonakodik új hitelek folyósításától, és mind több amerikai és japán tulajdonban levő termelőüzem helyezi át működését a közeli országokba. S az export-erőszakon kifulladás után — a nagy és sokirányú fejlesztések ellenére — nincs Dél-Koreában legalább egy olyan termelő ágazat, amelyet bázisnak lehetne tekinteni a jövő fejlődése szempontjából! Az exportorientált gazdaság tartós zavarba került akkor, amikor versenyképessége fokozatosan csökkent. A nemzetközi tényezők mellett a hazai társadalmi feszültségek, a nagy vagyoni különbségek és a tőkészegénység is közrejátszik a tartósan ígérekző megtorpanásban.

A hirtelen támadt nehézségek következtében kedvezőtlené váltak az ideai kilátások Dél-Korea számára. A GNP tervezett 5 százalékos növekedését 3 százalékra szállították le, a nagykereskedelmi árindex emelkedését pedig 39 százalékra teszik a tervezett 27 százalékkal szemben. Felfelé módosították az inflációra vonatkozó előrebecsléseket is. A tervek szerint Szöul idén és jövőre 7—7 milliárd dollár kölcsönt vesz fel gazdaságának megszilárdítására több közöspiaci országtól, az USA-tól és Japántól. A hitelezők egyelőre viszonylag készséggel nyitják ki pénztárcájukat, mert megítélésük szerint az ország hosszú távú gazdasági kilátásai kedvezőek. Nagy várakozással tekintenek a kormányintézkedés-csomagra, amelytől azt várják, hogy a gazdasági növekedést élénkítse, a munkanélküliséget csökkentse és megállíthatja a fizetési mérleg további romlását.

A várt javulás külső tényezői közül fontos az olaj árának alakulása, valamint a legfontosabb gazdasági partnerek piaci igényének helyzete. Kétségtelen, hogy Dél-Korea gazdasága és lehetőségei a világkereskedelemben már nem a régiiek, de csődről nincsen szó. Csupán egy látványos, de a következményekkel nem reális számoló, kizárólag exportoffenzívára épített gazdaságpolitika került megrendült helyzetbe. Kérdéses, hogy a katonai kormányzat, a centralizált diktatúra miként lesz képes megbirkózni a gazdasági gondokkal, s milyen egyszerű alternatívát tud ajánlani — és megvalósítani — a „megroggyant” gazdaság számára. Nem mellékes tényező az sem, milyen magatartást tanúsít majd a külföldi tőke Dél-Koreában, amely ezidáig a modellként emlegetett, valóban jelentős, de féloldalas fejlődés egyik legfontosabb tartópillére volt.

G. GY.—SZ. P.

„A legjobb

A harmadik hete folyik az gazdasági helyzetéről. A kérdés es dapesti Széchenyi István tudom egyesült államokbeli Johns Hop nácsadójával beszélgetett dr. Va

● Az ENSZ rendkívüli ülészakán r pürendre kerültek az erősödő protekte nizmus, az áruvezetmények és a f lódó országok számára folyósított E lönféle segélyek problémáit. A fejlt országok politikai és gazdasági sz emberel bírálják a gazdaságilag fejlt országok segélypolitikáját. Ön hogy vélekedik erről a kérdéstről?

— Mindenekelőtt arra kell felhívni figyelmet, hogy az utóbbi években gazdaságilag fejlett tőkésországok rész ről folyósított segélyeknek a nemzeti j velemhez viszonyított aránya — eg két ország kivételével — számottevő csökkent. Mint ismeretes, ezen országó álláspontja eredetileg az volt, hogy nezeti jövedelmük 1 százalékát fordítják fejlődő országok segélyezésére. Ha tudom, Svédország kivételével egyetlen ország sem érte el az 1 százaléko arányt, sőt számos országban — köztül az Egyesült Államokban is — a segélyne a nemzeti jövedelemhez viszonyít aránya jelentősen, mintegy 0,3 száza lékra csökkent.

● Lát-e lehetőséget a segélyek nö vésére, pontosabban arra, hogy az egy országok gazdasági potenciáljuk ar nyában növeljék részvételüket a f lódó országoknak folyósítandó segéi akciókban?

— E tekintetben nem vagyok opt mista. Mindenekelőtt az Egyesült Á lamokban, de Angliában és Franciao szágban is olyan politikai légkör ak kult ki, amely inkább a segélyek csöl kentésének, mint emelésének kedve. A kormányok feltehetően külpolitik okokból nem hajtanak végre továb csökkentéseket, de a segélyek arányána számottevő növelésével sem számolh tunk. A fejlődő országok gazdasági n hézsegeiről szólva, nem hallgathatjuk az olajár emelésének hatását. Ez na gyobb veszteségeket okoz ezeknek t országoknak, mint amennyi a részülk folyósított külföldi segély. Az olajár emelés elsősorban a gazdaságilag elma radott afrikai és a már nagy adóssá állománnyal rendelkező országokat amilyen például Brazília — sújtja.

Szóvá tette az erősödő protekcioniz must. Ez nehéz kérdés. 1977-ben közzé tettem egy tanulmányt, melyben arró írtam, hogy a régi protekcionista vám politikát felváltják a különböző ne vámjellegű protekcionista intézkedése. Mindenekelőtt az exportot korlátoz egyezményekre — amilyen például nemzetközi textil egyezmény is — go dolok.

Korábban úgy tűnt, hogy a gazdas gilag fejlett országokban a fejlődő orsz gok iparával versenyző iparágakba kartelleket hoznak létre, és hogy ez az iparágak egyre növekvő mértékű á lami támogatásban is részesülnek. Elmúlt másfél évben e téren javulás t pasztalható: ebben pozitív szerepe va az egyes részleteiben jogosan bírálha tokiói kortárgyalásoknak, továbbá a nak, hogy a Közös Piaci Bizottság elut síftotta a műszál kartell létesítésére el terjesztett javaslatot. Ez azért volt fo tos momentum, mert tíz további ipar várta, szinte ugrásra készen a műs kartell létesítésére vonatkozó kedv döntést. E pozitív fejlemények közé tozik megítélesem szerint az is, hogy pán fokozatosan liberalizálja gazdasá

● Mindezt úgy kell értelmezni, a gazdaságilag fejlett országok rés megnyilvánuló protekcionizmus gyé lőben, esetleg megszűnőben van?

— Szó sincs róla. A gazdaságilag lett országokban még erős a protek nizmus és ebben jelentős szerepe va elhúzódó recesszióknak. Ezért feltéte hető, hogy csak a recesszióból való k balást követően számíthatunk a prote cionizmus gyengülésére.

● Szükségszerűnek, illetve közgaz sági szempontból racionálisnak tartja a fejlett tőkésországok protekcion magatartását?

— Megítélesem szerint a protekcion mus nem racionális válasz, mert n oldja meg, legfeljebb elodázza a prob mákat. Ezért nem osztom például az nak az angol közgazdászoknak a vé ményét, miszerint Anglia iparát a p tektionizmus erősítésével kellene m védeni a növekvő külföldi konkurren val szemben. Véleményem szerint A liának már le kellett volna értékel valutáját, mert ez az exportot és az i porthelyettesítést is ösztönzi. Az e protekcionizmus következménye, hogy nemzetközi mércével versenyképtel magas költségekkel működő iparág